

Nr 307.

Av herr **Petersson, Emil, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlöningsreglemente för personal vid krigsmakten under krigstjänstgöring (krigsavlöningsreglemente).

Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 65 med förslag till krigsavlöningsreglemente har frågan om ändrade krigslönebestämmelser sedan länge varit aktuell. Anledningen härtill synes främst vara, att det nu gällande krigsavlöningsreglementets tillämpning under en långvarig beredskapsperiod varit förenad med svårigheter i skilda hänseenden. Några mera vägande erinringar mot de allmänna principer, efter vilka reglementet utformats, anser nämligen departementschefen knappast kunna framställas, såvitt angår tillämpningen under ett egentligt krigstillstånd, men med hänsyn till förhållandena under förstärkt försvarsberedskap och vid mobilisering har avlöningssystemet visat sig fungera mindre tillfredsställande. Vad gäller krigsförhållanden torde det emellertid ha synts angeläget att i samband med en överarbetning komma fram till enklast möjliga bestämmelser, vilka därigenom bli lättare att tillämpa.

För att nå angivna syftemål — en lämpligare utformning av avlöningsbestämmelserna för tid, då förstärkt försvarsberedskap är anbefalld, och en förenkling av de under krig gällande reglerna — avses föreliggande förslag visserligen skola tillämpas, då värnpliktiga äro inkallade i kraft av 28 § värnpliktslagen, såvitt Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar, men skilda tillämpningsföreskrifter skola gälla för å ena sidan krigstillstånd och å andra sidan tid, då värnpliktiga äro inkallade enligt 28 § värnpliktslagen utan att riket är indraget i krig. Det förefaller vara i hög grad tveksamt, om den eftersträfvade förenklingen bäst vinnes på denna väg. För en riktig tillämpning av lönebestämmelserna under krig kräves enligt denna systematik kännedom om såväl det egentliga krigsavlöningsreglementet och för krig gällande tillämpningsföreskrifter som de för den fast anställda militära personalen i fred gällande avlöningsförfattningarna. En uppdelning av krigslönebestämmelserna på två reglementen, avsedda för krig resp. beredskap eller mobilisering, vilket ifrågasatts vid remissbehandlingen av utrednings-

männens förslag, borde möjliggöra, att det för krig avsedda reglementet kunde utformas efter enkla, för att inte säga summariska regler. Med hänsyn till att kriget under alla förhållanden medför stora omvälvningar och starka påfrestningar för alla medborgare, borde några erinringar mot en mycket långt gående förenkling av lönevillkoren för all försvarets personal icke kunna resas. Det föreliggande förslaget kan knappast sägas fylla de krav på lättfattlighet och enkelhet, som med hänsyn till förhållandena under krig äro starkt påkallade. Snarare ger förslaget intryck av att vara en lika fullgången produkt av löneexpertisens konstfärdighet som flertalet av de för fred gällande avlöningsreglementena. Känt är att sistnämnda författningars tillämpning, trots att denna uppgift företrädesvis åvilar mer eller mindre rutinerad personal, medför svårigheter, som kräva särskilda tolkningsanvisningar eller få förbli ouppklarade, till dess prejudikat skapats med anlitande av besvärsvägen. I krig är det av synnerlig vikt, att inte bara den nämnda personalens arbete på allt sätt underlättas utan också att varje man utan svårighet kan övertyga sig om att han får sin rätt. Tvivelsmål på den punkten, vare sig de bero på tolkningssvårigheter eller andra omständigheter, försvåra vidmakthållandet av en god anda hos personalen.

Departementschefen framhåller även, att han för sin del gärna sett, att de bestämmelser, om vilkas godkännande han i propositionen hemställt, kunnat ytterligare förenklas, men att han blivit övertygad om att så icke lämpligen kan ske utan att andra intressen trädas för nära. Enligt vår mening är dock fastställandet av nya krigslönebestämmelser i nuvarande läge icke en så trängande angelägenhet, att icke rådrum gives för undersökning av frågan, huruvida en mera radikal åtskillnad mellan bestämmelserna för krig och för beredskap kan genomföras i syfte att bättre anpassa de för krig avsedda lönereglerna efter de exceptionella förhållanden i olika hänseenden, som man då måste räkna med. Enligt departementschefens egen mening äro olägenheterna i fråga om gällande krigslönebestämmelser mest framträdande under beredskapstillståndet. Då dessa olägenheter likväl kunnat fördragas under fem och ett halvt års beredskap, varunder anpassning på olika vägar åstadkommits, och då av alla tecken att döma den återstående beredskapstiden knappast kan bli av alltför lång varaktighet, synes det oss olämpligt att nu besluta om ett nytt krigsavlöningsreglemente, vilket enligt vår mening icke på ett tillfredsställande sätt fyller kraven på ett sådant reglementes utformning.

Av propositionen framgår vidare, att särskilt den fast anställda militärpersonalens organisationer haft ett flertal invändningar att framställa mot utredningsmännens förslag. Dessa invändningar ha i ytterst liten utsträckning beaktats. Vi äro övertygade om, att personalen i fråga om ett allenast för krig gällande avlöningsreglemente skulle visat all förståelse för vikten av att tillskapa enkla och lättillämpliga löneregler. Då emellertid krigs-

avlöningsreglementet enligt föreliggande förslag skall utgöra grundvalen för bestämmandet av den fast anställda personalens förmåner även under beredskap, vilken såsom erfarenheten visat kan bli mycket långvarig, är det enligt vår mening naturligt, att berörda personalgrupper betrakta reglementet som ett viktigt komplement till de för »normala» förhållanden gällande lönebestämmelserna. I fråga om dessa senare ha med stöd av såväl praxis som gällande kungörelse om förhandlingsrätt för statstjänstemän för riksdagen framlagda förslag brukat anmälas såsom resultat av med personalen förda förhandlingar. Personalens medverkan vid utredningar gällande lönevillkoren har ur flera synpunkter ansetts vara värdefull. Den har utan tvekan bidragit till en allsidig belysning av föreliggande frågor och den har undanröjt många anledningar till irritation, misstroende och missuppfattningar. Utan att göra avkall på sin prövningsrätt har riksdagen också vid vissa tillfällen intagit den ståndpunkten, att det vid de förda förhandlingarna uppnådda resultatet bör vara bindande för personalens del, vilket lett till att motionsvägen framförda förslag om förbättringar lämnats utan beaktande.

Skälet till att så stark kritik riktats mot utredningsresultatet i fråga om krigslönebestämmelserna är uppenbarligen, att personalen i detta fall inte beretts tillfälle att under utredningens gång framföra sina synpunkter, vilka alltså inte i förhandlingsmässig ordning kommit under prövning.

Svårigheterna att sedan utredningen avslutats taga hänsyn till personalens önskemål och för dessa anförda motiveringar äro i och för sig väl forståeliga. I medvetande härom och i syfte att hävda personalens rimliga önskan att på ett tidigt stadium av utredningsarbetet rörande lönevillkoren få framföra sina synpunkter ha också vissa av de personalorganisationer, vilka beretts tillfälle yttra sig över utredningsmännens förslag, yrkat på förnyad utredning, varvid även personalrepresentanter borde få medverka. Detta tyder på en stark reaktion från personalhåll. Det måste betecknas såsom mindre tillfredsställande, att detta läge uppkommit. Vår mening, att frågan om ändrade krigslönebestämmelser bör underkastas förnyad utredning, innan riksdagen fattar beslut i ämnet, grundar sig även på den uppfattningen, att frågan så långt möjligt bör lösas i samförstånd med den berörda personalen. Därest ny utredning kommer till stånd bör personalen på sedvanligt sätt beredas tillfälle att medverka vid utredningsarbetet för att så vitt möjligt ett förhandlingsresultat skall kunna uppnås. Detta är, såsom av det föregående torde framgå, av särskild betydelse i fråga om de lönebestämmelser, som skola gälla för tid, då riket icke är indraget i krig. Departementschefens uttalande, att det är av vikt, att nya bestämmelser utformas och fastställas, medan erfarenheterna från beredskapstiden ännu äro levande, torde ha betydelse också vad angår av den fast anställda militärpersonalen gjorda erfarenheter. Någon risk för att erfarenheterna

på något håll skulle hinna förblekna, därest ett avgörande inte nu träffas, torde knappast föreligga.

Med åberopande av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag till avlöningsreglemente för personal vid krigsmakten under krigstjänstgöring samt

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förnyad utredning rörande nya krigslönebestämmelser, varvid utredningen bör bedrivas enligt ovan anförda riktlinjer.

Stockholm den 12 mars 1945.

Emil Petersson.

Ruben Wagnsson.

Erik von Heland.

Ernst Hage.

Ragn. Bergh.